

ДЕФІНІЦІЙНА ХАРАКТЕРИСТИКА СКЛАДОВИХ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

DEFINITION OF THE COMPONENTS OF THE FINANCIAL SECURITY OF THE STATE

УДК 338.242.4

Лепьохін О.В.

к.е.н., доцент,
завідувач кафедри управління
фінансово-економічною безпекою
і проектами
Запорізький національний університет

Бехтер Л.А.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри управління
фінансово-економічною безпекою
і проектами
Запорізький національний університет

У статті здійснено наукове уточнення понятійного апарату в контексті розкриття сучасного змісту категорії «фінансова безпека» на основі аналізу основних підходів до проблем забезпечення національної безпеки України. Запропоновано фінансову безпеку держави визначати як стан фінансової системи, за якого вона спроможна протистояти зовнішнім і внутрішнім загрозам її стабільності та спроможності забезпечення достатньої фінансової основи життєдіяльності держави задля забезпечення реалізації та захисту національних інтересів. Встановлено, що виникнення загроз стабільності та розвитку фінансової системи держави обумовлює необхідність розроблення проблеми забезпечення її безпеки, що виражається у формуванні дієвої системи забезпечення фінансової безпеки держави. Основою системи забезпечення фінансової безпеки держави є державна стратегія фінансової безпеки, яка, зокрема, передбачає функціонування єдиної системи органів державного фінансового управління на основі комплексної та узгодженої законодавчої, нормативно-правової бази. Реалізація запропонованих у статті принципів формування системи забезпечення фінансової безпеки держави дасть можливість створити її стійку основу, спрямовану на стабільний економічний розвиток України.

Ключові слова: фінансова безпека, сутність, класифікація, система забезпечення, принципи.

В статті осуществлено научне уточнення понятійного апарату в контексте рас-

крытия современного содержания категории «финансовая безопасность» на основе анализа основных подходов к проблемам обеспечения национальной безопасности Украины. Предложено финансовую безопасность государства определять как состояние финансовой системы, при котором она способна противостоять внешним и внутренним угрозам ее стабильности и способности обеспечения достаточной финансовой основы жизнедеятельности государства с целью обеспечения реализации и защиты национальных интересов. Установлено, что возникновение угроз стабильности и развития финансовой системы государства обуславливает необходимость разработки проблемы обеспечения ее безопасности, которая выражается в формировании действенной системы обеспечения финансовой безопасности государства является государственная стратегия финансовой безопасности, которая, в частности, предусматривает функционирование единой системы органов государственного финансового управления на основе комплексной и согласованной законодательной, нормативно-правовой базы. Реализация предложенных в статье принципов формирования системы обеспечения финансовой безопасности государства позволит создать ее устойчивую основу, направленную на стабильное экономическое развитие Украины.

Ключевые слова: финансовая безопасность, сущность, классификация, система обеспечения, принципы.

The article clarifies the conceptual apparatus in the context of the disclosure of the current content of the category "financial security" on the basis of analysis of the main approaches to the problems of ensuring the national security of Ukraine. It is proposed to define the financial security of the state as a state of the financial system, in which it is able to withstand the external and internal threats to its stability and the ability to provide sufficient financial basis of the state in order to ensure the realization and protection of national interests. It was established that the emergence of threats to stability and development of the financial system of the state necessitates the development of a problem of ensuring its security, which is expressed in the formation of an effective system of ensuring financial security of the state. The basis of the system of ensuring financial security of the state is the state strategy of financial security, which, in particular, provides for the functioning of a unified system of state financial management bodies on the basis of an integrated and coherent legislative, regulatory and legal framework. The threshold values of the financial security indicators of the state are proposed to determine how the marginal values, non-compliance or balancing on the boundary, indicate a significant increase in threats that impede the normal, stable socio-economic development of the state, reduce (destroy) the integrity and unity of its financial system and, thus, by themselves, do not meet national interests. The formation of an effective system for ensuring the financial security of the state should be in line with the principles of the clarity of responsibility, the independence of the state financial regulation bodies, the adequacy of powers, and the qualifications of employees of state financial management structures. The generalization of the essence and components of financial security of the state deepen the theory of economic science. The implementation of the proposed principles of forming a system for ensuring financial security of the state will provide an opportunity to create its stable basis, aimed at stable economic development of Ukraine.

Key words: financial security, essence, classification, system of security, principles.

Постановка проблеми. Узагальнення сутності та складових фінансової безпеки держави обумовлюється глибокими соціально-економічними змінами, що відбуваються в економічній системі України. Економіка будь-якої країни в процесі свого історичного розвитку зазнає більш або менш значних змін, що викликані різними факторами, а саме політичними, технічними та технологічними, суспільними явищами. Проте зміни, що відбуваються в Україні, мають значно глибший характер,

пов'язаний з докорінною перебудовою господарської системи країни, що зачіпає весь механізм її функціонування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання сутності та значення фінансової безпеки держави є складовою частиною великої дискусії між вітчизняними та зарубіжними науковцями. Серед вагомих наукових досліджень з проблем забезпечення фінансової безпеки країни можна виокремити праці як вітчизняних, так і зарубіжних

вчених-економістів, зокрема роботи О.І. Барановського, Є. Бухвальда, О.С. Богми, В.М. Гейця, В.І. Грушка, Б.В. Губського, А.О. Єпіфанова, М.М. Єрмошенка, Я.А. Жаліло, Б. Кваснюка, В.І. Мунтіяна, В.О. Онищенко, Г.А. Пастернак-Таранушенка, В.А. Предборського, Ю.А. Соколова, А.І. Сухорукован. У працях зазначених авторів сформовано комплексну теорію фінансової безпеки, проаналізовано історичні, теоретичні та прикладні аспекти цієї проблеми.

В економічній теорії вказується на найважливішу роль фінансової системи в економіці країни, проте неповною мірою досліджені механізми та система забезпечення безпеки фінансової безпеки держави як основоположного чинника її стабільного розвитку. Потребує наукового уточнення понятійний апарат в контексті розкриття сучасного змісту категорії «фінансова безпека» на основі аналізу основних підходів до проблем забезпечення національної безпеки України.

Постановка завдання. Метою статті є дефініційне узагальнення складових фінансової безпеки держави на основі аналізу основних підходів до проблем забезпечення національної безпеки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Традиційно розуміння сутності безпеки засноване на виокремленні життєво важливих інтересів індивідууму, соціальної групи, держави (суспільства) як об'єктів захисту. Під життєво важливими інтересами слід розуміти сукупність потреб, задоволення яких забезпечує існування та можливості прогресивного розвитку їх носіїв. Відповідно, фінансову безпеку держави слід розглядати як стан фінансової системи, за якого вона спроможна протистояти зовнішнім та внутрішнім загрозам її стабільності та спроможності забезпечення достатньої фінансової основи життєдіяльності держави задля забезпечення реалізації та захисту національних інтересів.

Життєво важливі інтереси індивідууму, соціальної групи, держави (суспільства) інтегруються в національні інтереси як сукупності збалансованих інтересів в економічній, внутрішньополітичній, соціальній, міжнародній, інформаційній, воєнній, екологічній та інших сферах. Вони мають довгостроковий характер та визначають основну мету, стратегічні та поточні завдання розвитку держави.

До основних наукових понять, які визначають сутність фінансової безпеки, слід віднести категорію «небезпека». У «Вікіпедії» небезпека визначається як можливість виникнення обставин, за яких матерія, поле, інформація або їхнє поєднання може так вплинути на складну систему, що приведе до погіршення або неможливості її функціонування й розвитку [1].

Небезпека завжди пов'язана з наявністю та дією сил (факторів), які спроможні завдати шкоди об'єкту або знищити його. Для того щоби розкрити

зміст будь-якої небезпеки, необхідно їх знати. Такі сили (фактори) називають деструктивними (тобто ті, які руйнують) [2]. У навколишньому світі не існує абсолютно деструктивних або конструктивних сил (факторів). Вони виступають такими лише по відношенню до конкретних об'єктів, в конкретних умовах місця й часу.

Під джерелами небезпеки зазвичай розуміють середовище чи носія, що генерує фактори, які потенційно за певних умов самі по собі або в різній сукупності спроможні завдати шкоди об'єкту або знищити його [3].

Фахівцями у сфері безпеки сьогодні виділяються такі основні джерела небезпеки, як природні явища (землетруси, повені, посуха тощо); елементи техногенної сфери (електростанції, підприємства тощо); окрема людина, група людей (злочинець, злочинна організація, держава-агресор тощо) [4].

У сучасному суспільстві небезпека, пов'язана з природними явищами, має невелике значення. Основний вплив здійснюють керовані людиною процеси (техногенні чи суспільні). При цьому об'єктом, який піддається небезпеці, є люди чи їх об'єднання. Поняття «об'єкт небезпеки» стосовно чогось іншого вживається лише тоді, коли цей об'єкт якимось чином включений в життя людей та має в ній те чи інше значення.

Хоча забезпечення інтересів держави є важливою характеристикою її фінансової безпеки, її слід розглядати в контексті ширшого поняття, а саме забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері.

У Законі України «Про національну безпеку України» під загрозами національній безпеці України розуміються явища, тенденції та чинники, що унеможливають чи ускладнюють або можуть унеможливити чи ускладнити реалізацію національних інтересів та збереження національних цінностей України [5]. Там же загрози є реальними та потенційними, що виходять від внутрішніх та зовнішніх джерел небезпеки, що визначають зміст діяльності щодо забезпечення внутрішньої та зовнішньої безпеки. Система реальних та потенційних загроз не є постійною, й такі загрози можуть з'являтися та зникати, зростати та зменшуватися, при цьому буде змінюватись їх спроможність зашкодити безпеці держави.

Класифікацію загроз фінансовій безпеці, що дає змогу зрозуміти сутність цього явища, здійснюють за такими ознаками:

- за джерелом загрози: внутрішні (на території держави), зовнішні (розташовані за кордоном держави);
- обумовленість виникнення: викликана політикою держави, викликана деструктивними елементами економіки, викликана навмисними агресивними діями ззовні держави;

– ймовірність реалізації: реальні (сформовані реально виявленими процесами), потенційні (можуть реалізуватися в разі формування певних умов);

– спрямованість на об'єкт (банківська система, ринок цінних паперів, бюджетна система тощо);

– можливість прогнозування (прогнозовані на різних рівнях фінансової системи, непрогнозовані);

– наслідки: загальні (відображаються на всій фінансовій системі держави або на більшій її частині), локальні (відображаються на окремих фінансових об'єктах);

– величина збитку: катастрофічний, суттєвий, несуттєвий [6–8].

У процесі економічного розвитку держави можуть виділятися певні пріоритети безпеки, які не є постійними та можуть зазнавати значних змін залежно від конкретної ситуації. Це свідчить про те, що загрози фінансовій безпеці держави є динамічними системами причинно-наслідкових зв'язків. Цей факт викликає необхідність комплексного, системного підходу до вирішення питань фінансової безпеки держави.

Основою системи забезпечення фінансової безпеки держави повинна бути чітка та гнучка стратегія, яка враховує кількісні та якісні індикатори стану фінансового сектору економіки. Під час взаємодії між собою ці індикатори повинні володіти достатнім рівнем чутливості та сигнальної здатності попереджати про можливі небезпеки у зв'язку зі зміною соціально-економічної ситуації, вжитих урядом заходів у фінансовій сфері держави.

Необхідно підкреслити, що сам по собі моніторинг загроз фінансовій безпеці держави на основі аналізу абсолютних та відносних показників, а також їх динаміки не дає вичерпної відповіді щодо її стану. Подібний аналіз може загалом охарактеризувати стан фінансової системи країни, а також визначити поліпшення або, навпаки, погіршення положення в її окремих сегментах та її рівень загалом.

Для визначення дійсного рівня фінансової безпеки держави необхідно порівняти фактичні дані з певними нормативними параметрами, обґрунтованими з наукової точки зору та затвердженими на державному рівні. Такими параметрами покликані слугувати порогові значення фінансової безпеки держави.

Офіційні показники та їх порогові значення розрахунку рівня економічної безпеки України закріплені у відповідних Методичних рекомендаціях, затверджених Міністерством економічного розвитку і торгівлі України [9]. Порогові значення економічної безпеки визначають як граничні величини, недотримання яких перешкоджає нормальному процесу розвитку різних елементів відтворення,

приводить до формування негативних, руйнівних тенденцій в економіці країни.

На нашу думку, порогові значення індикаторів фінансової безпеки держави можна визначити як граничні величини, недотримання або балансування на межі яких свідчить про істотне зростання загроз, що перешкоджають нормальному, стабільному соціально-економічному розвитку держави, знижують (руйнують) цілісність та єдність її фінансової системи, отже, не відповідають національним інтересам.

По-перше, це визначення має сутнісні риси змісту феномена фінансової безпеки держави. По-друге, воно вказує на певний діапазон порогових значень, адже загрози фінансовій безпеці нарастають не одномоментно, а в межах певних значень та під впливом певної сукупності обставин. Відповідно до такого розуміння пропонуємо перелік вимог до системи індикаторів, за якими слід визначити їх порогові значення, а саме відображати сутнісні риси національних інтересів у фінансовій сфері; забезпечити можливість кількісно-вартісної характеристики стану фінансової сфери щодо її безпеки на різних рівнях управління; забезпечити можливість оцінювання фінансової безпеки не лише в статичній, але й у динамічній; давати можливість здійснювати міждержавні зіставлення за відповідними параметрами; спиратись на чинні норми статистики та обліку.

Зазначені вимоги є мінімально необхідними для їх ефективного застосування. Надмірне та необґрунтоване розширення переліку вимог загрожує втратою оперативності їх розрахунків, складністю розуміння, відповідно, несвоєчасністю прийняття та неадекватністю управлінських рішень.

Обґрунтування граничних значень індикаторів фінансової безпеки передбачає використання таких методів:

1) метод аналогій, за якого граничне значення індикатора встановлюється з огляду на аналогічне значення в інших країнах, найбільш близьких за рівнем економічного розвитку та основних характеристик економіки (її відтворювальної структури, спеціалізації, стану платіжно-розрахункової системи тощо), або значення періоду розвитку держави з кращими соціально-економічними показниками;

2) нормативний метод, за якого граничне значення індикатора приймається державою на рівні, що відповідає меті та завданням здійснюваної макроекономічної політики;

3) експертний метод, за якого порогове значення визначається як компроміс різних точок зору та методів експертів.

Під системою забезпечення фінансової безпеки держави пропонується розуміти сукупність інститутів та заходів, спрямованих на створення умов стабільного функціонування й сталого роз-

витку національної фінансової системи, а також механізмів виявлення загроз у фінансовій сфері та запобігання ним. Цю систему складають три ключові елементи:

- стратегія забезпечення фінансової безпеки держави;
- система державних органів, що забезпечують фінансову безпеку;
- сукупність законів та інших нормативно-правових актів у сфері забезпечення фінансової безпеки держави.

Стратегія забезпечення фінансової безпеки держави є основою цієї системи. Сьогодні цю основу складає Закон України «Про національну безпеку України» від 21 червня 2018 р. № 2469-VIII. В Стратегії національної безпеки України, затвердженій Указом Президента України від 26 травня 2015 р. № 287/2015, визначено місце й роль України у світовому співтоваристві, її національні інтереси, внутрішні та зовнішні загрози, основні завдання щодо забезпечення національної безпеки [10].

У Стратегії зазначається, що ключовою умовою нової якості економічного зростання є забезпечення економічної безпеки шляхом деолігархізації, демонополізації та дерегуляції економіки, захисту економічної конкуренції, спрощення й оптимізації системи оподаткування, формування сприятливого бізнес-клімату та умов для прискореного інноваційного розвитку, ефективного вжиття механізму спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій), унеможливлення контролю стратегічних галузей капіталом держави-агресора, створення найкращих у Центральній та Східній Європі умов для інвесторів, залучення іноземних інвестицій у ключові галузі економіки, зокрема в енергетичний та транспортний сектори, як інструмента забезпечення національної безпеки, забезпечення готовності економіки до відбиття Україною збройної агресії, розвитку оборонно-промислового комплексу як потужного високотехнологічного сектору економіки, здатного відігравати ключову роль у її прискореній інноваційній модернізації, юридичного захисту в міжнародних інституціях майнових інтересів фізичних та юридичних осіб України та Української держави, порушених Росією, підвищення стійкості національної економіки до негативних зовнішніх впливів, диверсифікації зовнішніх ринків, торговельних та фінансових потоків, забезпечення цілісності та захисту інфраструктури в умовах кризових ситуацій, що загрожують національній безпеці, а також особливого періоду, ефективного використання бюджетних коштів, міжнародної економічної допомоги та ресурсів міжнародних фінансових організацій, дієвого контролю за станом державного боргу, стабілізації банківської системи, забезпечення прозорості грошово-кредитної політики та відновлення довіри

до вітчизняних фінансових інститутів, системної протидії організованим економічній злочинності та «тінізації» економіки на основі формування переваг легальної господарської діяльності та консолідації інституційних спроможностей фінансових, податкових, митних та правоохоронних органів, виявлення активів організованих злочинних угруповань та їх конфіскації.

Проте в цій Стратегії не міститься чітко обґрунтованої програми забезпечення саме фінансової безпеки України, тому є актуальною необхідність розроблення такої програми, що відбиває державну стратегію забезпечення фінансової безпеки України, яка більш детально визначала б коло питань щодо виключно фінансової системи країни і була б основою підтримки фінансової безпеки держави.

Стратегія фінансової безпеки покликана розвивати та конкретизувати відповідні положення Стратегії національної безпеки України з урахуванням національних інтересів у сфері економіки. Вважаємо, що вона повинна включати визначення національних інтересів України в галузі фінансової безпеки, характеристику зовнішніх та внутрішніх загроз фінансовій безпеці України на короткострокову та середньострокову перспективу, визначення кількісних та якісних параметрів стану економіки, недотримання яких викликає загрозу фінансовій безпеці держави, формування економічної політики, інституційних перетворень та необхідних механізмів, що усувають або пом'якшують вплив факторів, які підривають стійкість національної фінансової системи.

Традиційно забезпечення фінансової безпеки держави є прерогативою державних органів влади та входить в систему державного фінансового контролю, що включає як правову інфраструктуру, так і систему органів та спеціальних структур управління.

Система державного фінансового регулювання – це система, яка будується за єдиними правилами, базується на єдиних законодавчих нормах та заснована на єдиних принципах і процедурах здійснення контрольно-аудиторської та експертно-аналітичної діяльності [11].

Отже, вважаємо, що формування ефективної системи забезпечення фінансової безпеки держави має відповідати принципам:

- чіткості відповідальності (сфера відповідальності кожного органу державного фінансового регулювання та контролю повинна бути чіткою, однозначною та законодавчо затвердженою);
- незалежності органів державного фінансового регулювання (орган державного регулювання та контролю повинен бути операційно незалежним, але водночас підзвітним у виконанні своїх обов'язків та повноважень; відповідальність кожного органу повинна бути закріплена);

– адекватності повноважень (орган фінансового регулювання повинен мати адекватні повноваження, включаючи інспектування, розслідування, нагляд і примусове (за необхідності) виконання регулятивних норм, а також належні ресурси для їх виконання);

– кваліфікованості співробітників (співробітники державних структур фінансового управління повинні бути висококваліфікованими).

Щодо безпосередньої взаємодії різних органів державного фінансового управління, то їх робота повинна будуватись на принципі забезпечення послідовного, несуперечливого процесу державного фінансового регулювання. Істотну роль в цьому процесі відіграє законодавче закріплення проведення періодичних спільних засідань органів державного фінансового управління задля забезпечення збалансованої фінансової політики. Органи державного фінансового регулювання повинні мати повноваження щодо передачі публічної та непублічної інформації своїм контрагентам у сфері фінансового управління, які працюють на внутрішньому ринку та за кордоном.

Висновки з проведеного дослідження.

Фінансову безпеку держави доцільно визначати як стан фінансової системи, за якого вона спроможна протистояти зовнішнім та внутрішнім загрозам її стабільності та спроможності забезпечення достатньої фінансової основи життєдіяльності держави задля забезпечення реалізації та захисту національних інтересів. Сутність фінансової безпеки держави розкривається в її механізмі, який ґрунтується на протидії загрозам національним інтересам суспільства у фінансовій сфері. Саме виникнення загроз стабільності та розвитку фінансової системи держави обумовлює необхідність розроблення проблеми забезпечення її безпеки, що виражається у формуванні дієвої системи забезпечення фінансової безпеки держави. Основою цієї системи є державна стратегія фінансової безпеки, яка, зокрема, передбачає функціонування єдиної системи органів державного фінансового управління на основі комплексної та узгодженої законодавчої, нормативно-правової бази. Реалізація запропонованих принципів формування системи забезпечення фінансової безпеки держави дасть можливість створити її стійку основу, спрямовану на стабільний економічний розвиток України.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Небезпека // Вікіпедія: вільна енциклопедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Небезпека> (дата звернення: 21.01.2019).
2. Березюк О.В., Лемешев М.С. Безпека життєдіяльності : навчальний посібник. Вінниця : ВНТУ, 2011. 204 с.

3. Криленко В.І. Ризики та джерела загроз для економічної безпеки фінансового сектору. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Серія: Економічні науки.* 2015. № 2. С. 96–98.

4. Мануїлова К.В. Поняття та характеристики джерела підвищеної небезпеки. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція.* 2014. Вип. 10–2 (1). С. 160–163.

5. Про національну безпеку України : Закон України від 21 червня 2018 р. № 2469-VIII. *Відомості Верховної Ради.* 2018. № 31. Ст. 241.

6. Білий Ю.М. Загрози фінансовій безпеці України: смисловий простір державно-управлінського змісту та класифікація. *Інвестиції: практика та досвід.* 2018. № 17. С. 120–123.

7. Гбур З.В. Класифікація основних ризиків і загроз фінансовій безпеці України. *Інвестиції: практика та досвід.* 2017. № 22. С. 65–69.

8. Петрушевська В.В. Фінансова безпеки держави: класифікація загроз та формування захисних механізмів. *Економічний форум.* 2013. № 4. С. 218–226.

9. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України : Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29 жовтня 2013 р. № 1277 / Верховна Рада України // Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13/Методичні_рекомендації_щодо_розрахунку_рівня_економічної_безпеки_України (дата звернення: 02.02.2019).

10. Стратегія національної безпеки України : Указ Президента України від 26 травня 2015 р. № 287/2015. *Офіційний вісник України.* 2015. № 43. Ст. 1353.

11. Піхоцький В.Ф., Піхоцька О.М. Державний фінансовий контроль : навчальний посібник. Львів : видавництво Львівської політехніки, 2018. 484 с.

REFERENCES:

1. Nebezpeka [Danger]. Vikipedija – viljna encyklopedija [Wikipedia: Free Encyclopedia]. Available at: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Небезпека> (accessed: 21 January 2019).
2. Berezjuk O.V., Lemeshev M.S. (2011) Bezpeka zhyttjedijalnosti [MS Safety of life] : navchalnyj posibnyk. Vinnycja : VNTU, 2011. 204 p. (in Ukrainian).
3. Krylenko V.I. (2015) Ryzky ta dzhherela zagroz dlja ekonomichnoji bezpeky finansovogho sektoru [Risks and sources of threats to the economic security of the financial sector]. *Naukovyj visnyk Mykolajivskogho nacionalnogho universytetu imeni V.O. Sukhomlynsjkogho. Serija: Ekonomichni nauky* [Scientific Herald of the V.O. Sukhomlynsky Mykolaiv National University. Series: Economic Sciences]. 2015. No. 2. P. 96–98.
4. Manujilova K.V. (2014) Ponjattja ta kharakterystyky dzhherela pidvyshhenoji nebezpeky [Concepts and characteristics of the source of increased danger]. *Naukovyj visnyk Mizhnarodnogho ghumanitarnogho universytetu. Serija: Jurysprudencija* [Scientific Herald of the International Humanitarian University. Series: Jurisprudence]. 2014. Vol. 10–2 (1). P. 160–163.
5. Pro nacionaljnu bezpeku Ukrajinu : Zakon Ukrainy vid 21.06.2018 r. no. 2469-VIII. *Vidomosti Verk-*

hovnoji Rady [Resolution of the Verkhovna Rada]. 2018. No. 31. St. 241.

6. Bilyj Ju.M. (2018) Zaghrozy finansovij bezpeci Ukrainy: smyslovyj prostir derzhavno-upravlinsjogho zmistu ta klasyfikacija [Threats to financial security of Ukraine: semantic space of state-management content and classification]. *Investyciji: praktyka ta dosvid* [Investments: practice and experience]. 2018. No. 17. P. 120–123.

7. Ghbur Z.V. (2017) Klasyfikacija osnovnykh ryzykiv i zaghroz finansovij bezpeci Ukrainy [Classification of the main risks and threats to financial security of Ukraine]. *Investyciji: praktyka ta dosvid* [Investments: practice and experience]. 2017. No. 22. P. 65–69.

8. Petrushevsjka V.V. (2013) Finansova bezpeky derzhavy: klasyfikacija zaghroz ta formuvannja zakhysnykh mekhanizmiv [Financial security of the state: the classification of threats and the formation of protective mechanisms]. *Ekonomichnyj forum* [Economic forum]. 2013. No. 4. P. 218–226.

9. Metodichni rekomendaciji shhodo rozrakhunku rivnja ekonomichnoji bezpeky Ukrainy. Nakaz Minis-

terstva ekonomichnogho rozvytku i torghivli Ukrainy vid 29.10.2013 no. 1277 [Methodological recommendations for calculating the level of economic security of Ukraine. Order of the Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine dated October 29, 2013 no. 1277]. Verkhovna Rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy [Verkhovna Rada of Ukraine. Legislation of Ukraine]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13>/Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України (accessed: 2 February 2019).

10. Strateghija nacionaljnoji bezpeky Ukrainy. Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 26.05.2015 r. no. 287/2015 [Strategy of National Security of Ukraine. Decree of the President of Ukraine dated 05/26/2015 no. 287/2015]. *Oficijnyj visnyk Ukrainy* [Official Bulletin of Ukraine]. 2015. No. 43. St. 1353.

11. Pikhocjkyj V.F., Pikhocjka O.M. (2018) Derzhavnyj finansovyj kontrolj : navchalnyj posibnyk [State financial control : manual]. Ljviv : vydavnytstvo Ljvivsjskoho politekhniky, 2018. 484 p. (in Ukrainian).

Lepokhin Oleksandr

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
 Head at the Department of Financial
 and Economic Security Management and Projects
 Zaporizhzhya National University

Bekhter Lilija

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
 Senior Lecturer at Department of Financial
 and Economic Security Management and Projects
 Zaporizhzhya National University

DEFINITION OF THE COMPONENTS OF THE FINANCIAL SECURITY OF THE STATE

The article clarifies the conceptual apparatus in the context of the disclosure of the current content of the category “financial security” on the basis of analysis of the main approaches to the problems of ensuring the national security of Ukraine.

The purpose of the article based on the analysis of the main approaches to the problems of ensuring national security, to carry out a theoretical definition of the components of financial security of the state.

Actuality of theme. The generalization of the essence and components of financial security of the state is conditioned by profound socio-economic changes taking place in the economic system of Ukraine. In economic theory, it points to the crucial role of the financial system in the country's economy, but the mechanism and the system of securing the financial security of the state as a fundamental factor in its stable development are not fully explored. Based on the analysis of the main approaches to the problems of ensuring the national security of Ukraine, there is a need for scientific clarification of the conceptual apparatus in the context of the disclosure of the current content of the category “financial security”.

Methodology. For realization of the goal set in the article, methods of historical and economic, retrospective analysis (for the analysis of ontology and epistemology, the genesis of financial security as a system component of national security, methods of deduction) of logical generalization (for generalizing the content of the basic elements of the category “financial security”, the essential characteristics of financial security).

Results. It is proposed to define the financial security of the state as a state of the financial system, in which it is able to withstand the external and internal threats to its stability and the ability to provide sufficient financial basis of the state in order to ensure the realization and protection of national interests. It was established that the emergence of threats to stability and development of the financial system of the state necessitates the development of a problem of ensuring its security, which is expressed in the formation of an effective system of ensuring financial security of the state. The basis of the system of ensuring financial security of the state is the state strategy of financial security, which, in particular, provides for the functioning of a unified system of state financial management bodies on the basis of an integrated and coherent legislative, regulatory and legal framework. The threshold values of the financial security indicators of the state are proposed to determine how the marginal values, non-compliance or balancing on the boundary, indicate a significant increase in threats that impede the normal, stable socio-economic development of the state, reduce (destroy) the integrity and unity of its financial system and, thus, by themselves, do not meet national interests. The formation of an effective system for ensuring the financial security of the state should be in line with the principles of the clarity of responsibility, the independence of the state financial regulation bodies, the adequacy of powers, and the qualifications of employees of state financial management structures.

Value/originality. The generalization of the essence and components of financial security of the state deepen the theory of economic science. The implementation of the proposed principles of forming a system for ensuring financial security of the state will provide an opportunity to create its stable basis, aimed at stable economic development of Ukraine.